

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Vývoj vzdělanostní struktury mikroregionu České Budějovice

Autor práce: Bc. Kateřina Hovorková

Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.)

Formální úprava: Mám jen drobné výhrady. Jednotlivé cíle by měly být textu zvýrazněny a odděleny, případně očíslovány, stejně tak hypotézy. V DP mohlo být více fotografií srovnávaných typů urbánních struktur. To je důležité pro případné uživatele studie. Problémem jsou příliš dlouhé odstavce textu. Autorka také mohla více používat kurzívu a tučné písmo, aby text lépe text strukturovala a "zpříjemnila" ho pro čtenáře.

Stylistická úroveň: Je dobrá. Někdy bylo poněkud unavující číst dlouhé odstavce popisující rozmanitost sledovaného jevu. Většinou jde ale o stylisticky kvalitní texty.

Citační úroveň: Autorka uvádí množství citací, také v poznámkách pod čarou. Nenašel jsem žádný prohrěšek ohledně citování. Pochopila, že jí citace existujících textů může pomoci ke splnění cílů.

Diplomová práce je poněkud dlouhá. Délku ovlivnilo zařazení kapitoly 6. detailně se věnující českobudějovickým sídlitím. Autorka se sídlitím věnovala i v předchozích kapitolách, kdy je srovnávala s dalšími součástmi města a aglomerace. Na základě toho se domnívám, že tato kapitola byla asi vytvořena navíc, asi pro nějakou speciální studii. Ke kartografickým přílohám DP nemám negativní připomínky.

Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.)

Práce má vyloženě geografický charakter. Cíle jsou přiměřené a relevantní (pokud přistoupíme na to, že úroveň vzdělanosti je úzce propojena se sociálně ekonomickým statusem, jak to postavila autorka).

Výzkumné otázky stanoveny nebyly. To je možná na škodu, protože cíle jsou stanoveny sice dobře a jasně, ale práce je strukturována do mnoha kapitol a ty mohly odpovídat určitým výzkumným otázkám. Autorka splnila stanovené cíle, a to do značné hloubky, vývojově, ve velké územní podrobnosti a zohlednila množství souvislostí, podmíněností a specifíků.

Práce s literaturou (teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.)

Autorka využila ve své diplomové práci velké množství literatury, české, i literatury v angličtině. Literaturu používala ve všech částech textu DP, tedy nejen v kapitole věnované rozboru literatury. Využila také „šedou“ literaturu týkající se Českobudějovicka. V kvalitních časopisech je možné najít práce estonských nebo polských autorů, které v rámci výzkumů suburbanizace a prostorové struktury postsocialistických měst řeší i úroveň vzdělanosti.

Autorka zachytila Tammaru, T., & Leetmaa, K. (2007). Suburbanisation in relation to education in the Tallinn metropolitan area. *Population, Space and Place*, 13(4), 279-292, ale už ne Kährik, A., & Tammaru, T. (2008). Population composition in new suburban settlements of the Tallinn metropolitan area. *Urban Studies*, 45(5-6), 1055-1078 nebo Marcińczak, S. (2012). The evolution of spatial patterns of residential segregation in Central European Cities: The Łódź Functional Urban Region from mature socialism to mature post-socialism. *Cities*, 29(5), 300-309.

Až začátkem roku 2015 se objevily 2 práce o Českých Budějovicích se vztahem k DP. Jedna byla věnována gentrifikaci (Kährik, Temelová, Kadarik, Kubeš) a druhá regulaci rezidenční suburbanizace (Kubeš). Autorka je už asi nestihla použít. Jsem rád za citace ze zelené knihy o Českých Budějovicích, autorka ale vynechala jednu z kapitol (Kubeš, Hajíčková, Švec, 2009), pro ni asi tu nejdůležitější, neboť také sleduje diferenciaci vysokoškolské vzdělanosti v geneticko-koncentrických zónách Českobudějovické aglomerace.

Autorka se v úvodních kapitolách dovozuje, že vysokoškolské vzdělání = vyšší, resp. vysoký sociálně ekonomický status. V jiné kapitole pak podává podrobnou charakteristiku institucí, které na Českobudějovicku a v Jihočeském kraji poskytují vysokoškolské vzdělání. Na tomto místě musím zmínit skutečnost, že zaměření zdejších fakult je poněkud specifické. Prakticky neumožňuje technické vzdělání, není zde právnická ani lékařská fakulta. Přírodovědecká fakulta je biologicky zaměřená. Je zde množství ekonomických oborů, ale mnohdy pochybné úrovně (včetně poboček soukromých i státních VŠ). Je proto otázkou, zdá množství bakalářsky vzdělaných zdravotních sester, bakalářů s ekonomickým vzděláním, učitelů mateřských škol s vysokoškolským pedagogickým vzděláním, které produkují zdejší školy, má nebo bude mít vyšší sociální status.

Metodika práce (vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.)

Autorka využila všech veřejně dostupných dat ze Sčítání 1991, 2001 2011 týkajících se vzdělanosti (+ údaje o výstavbě bytů, počtu obyvatel, o velikosti domácnosti, ...). Diplomovou práci bylo nutné postavit na kvantitativních analýzách, kvalitativní výzkum by mohl mít jen doplňující význam v některých lokalitách.

Autorka umí pracovat s rozsáhlými soubory dat. Tyto data umí dobře utřídit a vyhledávat územní rozdíly. Pracovala na úrovni základních sídelních jednotek (ty také typově zařadila do geneticko-koncentrických zón) a pracovala na úrovni obcí. Nesledovala ZSJ a obce s malým počtem obyvatel (přesto ale může odstěhování dvou rodin agronomů z malé venkovské obce zásadně ovlivnit zdejší vysokoškolskou vzdělanost), našla způsob, jak se soustředit na údaje důležité (horní kvartil).

Problémem je nadprůměrné zastoupení obyvatel důchodového věku v některých základních sídelních jednotkách a obcích, zvláště těch venkovských nebo v některých urbanistických obvodech vnitřního města. Tito lidé nemají a nemohli mít vyšší vysokoškolskou vzdělanost, protože v době jejich dospívání bylo toto vzdělání obtížně dostupné a některým ani nebylo umožněno. Autorka si je této skutečnosti vědoma a komentuje ji. Mohla se pokusit údaje očistit - vyjádřit podíl vysokoškoláků ve věkové skupině 15-65 let nebo 25-45 let (to jsou lidé, kteří po revoluci mohli VŠ studovat). Možná že by okresní a krajské statistiky byly schopny takovéto údaje připravit. Statistické úřady jsou také schopny vydat data za ulice. To by bylo zajímavé tam,

kde ZSJ nevyhovují (směs zástavby a tedy i obyvatel, sociálně nepřizpůsobiví na Máji.

Pracovala také s údaji za cenovně domácnosti. Zde by ale bylo dobré odlišit jedno a dvoučlenné domácnosti důchodců (ti neměli takovou příležitost VŠ vzdělání) a jedno a dvoučlenné domácnosti mladších lidí.

Asi nebylo možné zjistit vysokoškolskou vzdělanost v 70. a 80. letech. Asi by se ukázalo, že sídliště Šumava a část sídliště Vltava měla v tomto období a na tuto dobu vyšší vysokoškolskou vzdělanost, protože sem směřovali zaměstnanci vysokých škol, nově budovaných akademických ústavů i důstojníci ČSLA.

Když zkoumáte historické jádro města a jeho vysokoškolskou vzdělanost, bylo by dobré si ověřit, zda do zdejšího obyvatelstva není také započítáno obyvatelstvo bez lokality trvalého bydliště úředně vedené na radnici. Tito lidé by asi měli nižší vysokoškolskou vzdělanost.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Zde nemohu nic zásadního vytknout. Autorka dělala, co mohla, uskutečnila i vývojová srovnání a nesoustředila se jen vysokoškolskou vzdělanost, ale i na vzdělanost základoškolskou. U Jižních Čech je poněkud problém, neboť je zde vysoké zastoupení obyvatel s maturitou.

Mám několik drobných připomínek. Neměli jsme u nás komunismus, ale socialismus. Písecko a Tábořsko (SOORP) je na tom ve vysokoškolské vzdělanosti dobře, ale nemyslím si, že to je tím, že jejich obyvatelé mohli více využívat vzdělanostních příležitostí v Praze, jak píše autorka. Myslím si, že je to spíše endogenní záležitost. Při interpretaci údajů za SOORP je třeba odlišit SOORP s většími městy a bez nich. Proto má Voticko vysokoškolskou vzdělanost nízkou, přitom ale leží blíže Praze než Písek a Tábor. V práci Kubeš, Kraft jsme periferní oblasti vymezovali na základě obtížné o dostupnosti do středisek. Až v druhém kole jsme posuzovali jejich úroveň, i vzdělanost (maturita). Mohlo se tedy stát, že lidé na periferní Šumavě jsou vzdělaní a zdejší periferní oblasti jsou proto v tomto ohledu stabilní. To byl rozdíl oproti práci Musil, Müller. Není pravda, že vysokou školu bylo v Jihočeském kraji za socialismu možné studovat je na tehdejší samostatné Pedagogické fakultě. Byla zde ještě samostatná Zemědělská fakulta. Biologické centrum ČAV není jeden ústav, ale několik ústavů, často značně odlišných. Ne úplně souhlasím se zdůvodněním nízkých hodnot v některých ZSJ Českých Budějovic – viz věznice, ubytovna nemocnice, ... - prohlédla jste si tyto lokality? Oceňuji analýzy vývoje vysokoškolské vzdělanosti 2008 až 2013 podle obcí. Je zde vidět vývoj suburbanizace – útlum tam, kde byla v předchozím období silná (Srubec) a její rozvoj ve vzdálenější venkovské krajině jižní části zázemí Českých Budějovic.

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

Závěr práce není dlouhý, ale je v něm vše potřebné. Možná autorka mohla více graficky-textově zvýraznit zodpovězení jednotlivých cílů a hypotéz. Shrnutí jsou ale uskutečněna i v dalších kapitolách této rozsáhlé práce - v kapitolách 4.4, 5.4 a 6.3.

Celkové zhodnocení práce (*vc. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.*)

Jde o kvalitní práci, práci vytvářenou s velkým zaujetím, práci, která vytěžila maximum možného

z dostupných dat. Jde o DP vyloženě geografickou. Analytické a teoretické části práce jsou provázány. Práce může posloužit institucím zabývajícím se vzděláváním v regionu Českých Budějovic, může se stát součástí příslušných dokumentů. Části věnované vzdělanosti na českobudějovických sídlištích nebo vzdělanosti podle geneticko-koncentrických zón Českých Budějovic a Českobudějovické aglomerace by bylo možné publikovat.

Otázky k obhajobě

Prosím o zodpovězení mých připomínek a otázek v jednotlivých bodech posudku.

Datum: 13.8.2015

Autor posudku: doc. RNDr. Jan Kubeš, CSc.

Podpis: